

φωνή αΰρας λεπτῆς...

ΝΙΚΟΛΑΟΥ
Μητροπολίτου Μεσογαίας και Λαυρεωτικῆς

φωνή αὐρας λεπτῆς...

Ἐπιμέλεια ἔκδοσης:
Βασίλης Ἀργυριάδης

Φωτογραφίες:
Μανώλης Παντερῆς

Ἐν πλῶ

© Έκδόσεις Έν πλῶ
Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
www.facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Νοέμβριος 2006
Β΄ έκδοση: Ιούλιος 2019

ISBN: 978-960-619-037-7

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος τοῦ ἐπιμελητῆ	11
------------------------------	----

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:

ΟΡΟΣ ΑΓΙΟΝ ΚΑΙ ΘΕΟΒΑΔΙΣΤΟΝ

1. Ἅγιον Ὅρος: Ἕνας τόπος μὲ οἰκουμενικὲς συντεταγμένες καὶ οὐράνιο προσανατολισμό	17
«Ἄβατον καὶ θεοβάδιστον»	17
«Ὅρος πῖον, ὄρος τετυρωμένον»	20
«Εἰς τὰ ὄρη ψυχὴ ἀρθῶμεν»	23
«Φωνὴ αὐρας λεπτῆς· καὶ ἐκεῖ Κύριος»	29
«Ὅρος τοῦ Θεοῦ»	33
2. Ἅγιον Ὅρος: Προσέγγιση στὸν μυστικὸ τοῦ κόσμου	37
A. Παράγοντες τῆς ἀγιορείτικης ἰδιαιτερότητος	41
Μοναδικὴ ἀνὰ τὸν κόσμον μοναχικὴ πολιτεία	41
Μακρὰ ἱστορικὴ συνέχεια	45
Τὸ «ἄβατο»	47
Αὐτοδιοίκητο καθεστῶς	52
Πολυμορφικὴ συνύπαρξη	54
Ἰδιομορφίαι τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς καθημερινῆς ζωῆς	56

B. Χαρακτηριστικά τῆς ἀγιορείτικης	
πνευματικότητας	63
«Ἀπὸ Παναγίας ἄρχεσθαι»	63
Ἡ ἀναγκαιότητα τοῦ «σημείου»	67
Ἡ ποικιλότητα τῆς Πεντηκοστῆς	69
Ἀσκητικὴ ἀκρότητα καὶ ἀπολυτότητα	73
Προσευχὴ καὶ Θεολογία	78
Γέροντας καὶ καθοδήγηση	82
Ἐπίλογος: Ἡ μοναδικότητα τοῦ ἀγιορείτη μοναχοῦ ...	87

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ:

«ΔΕΥΤΕ ΑΝΑΒΩΜΕΝ ΕΙΣ ΤΟ ΟΡΟΣ ΚΥΡΙΟΥ»

1. Ἡ ὁμορφιὰ τῆς ἀθωνικῆς ἀγριάδας	99
Φιλία μὲ τὴ φύση	109
Σύγκριση τοῦ χθὲς μὲ τὸ σήμερον	116
2. «Ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον»	131
Πανεπιστήμιο καὶ «Πανεπιζήμιο»	134
Ἄρρητη εὐωδία	139
«Λόγος ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος»	144
«Τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός»	149

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ:

«ΠΙΑΝΘΗΣΕΤΑΙ ΤΑ ΟΡΗ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ»

1. Ἡ ποιμαντικὴ διάσταση τοῦ ἔργου	
τοῦ γέροντος Ἰωσήφ τοῦ ἡσυχαστοῦ	159
Μεθοδικὸς καὶ σαφὴς στὴ διδασκαλία του	161
Ἀπλοϊκὸς καὶ ἀκατέργαστος στὸν λόγο του	162
Συναισθηματικὸς, γλυκὺς καὶ τρυφερός	163
Προτρεπτικὸς	165
Ἵπερβολικὸς, ἀπόλυτος καὶ ἡρωικὸς	167

Διακριτικὸς καὶ γεμάτος κατανόηση	169
Παραστατικὸς στὶς περιγραφὰς τοῦ ὄρατοῦ πολέμου	170
Θεολογικὸς στὸν λόγο του, ὄχι ἠθικολογικὸς	171
Πλούσιος σὲ καταθέσεις τολμηρῶν προσωπικῶν ἐμπειριῶν	172
Ποιμένας μὲ ἐνεργὸ καὶ ἀποτελεσματικὴ προσευχὴ	175
Ἡ ἐμπειρία τῶν «σημείων» τοῦ Θεοῦ	176
Ἡ παρουσία τῆς Θεοτόκου	177
Μετάγχιση πνεύματος καὶ χάριτος	179
2. Ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης:	
Ἄφανης καὶ οἰκουμενικὸς	185
Ζωὴ πλήρους ἀφανείας	186
Οἰκουμενικὸς ἅγιος	188
Στάδια καὶ μορφὲς τῆς προσευχῆς	193
Μαρτυρία ἐκκλησιαστικὴ	196
«Δὸς τοῖς λαοῖς Σου τὸν ἅγιον Σου ὡς παγκόσμιον»	200

Πρόλογος τοῦ ἐπιμελητῆ

«Καὶ εἶπεν (ὁ Θεός) ἐξελεύσῃ αὐριον καὶ στήσῃ ἐνώπιον Κυρίου ἐν τῷ ὄρει· ἰδοὺ παρελεύσεται Κύριος. Καὶ ἰδοὺ πνεῦμα κραταιὸν διαλῶν ὄρη καὶ συντρίβον πέτρας ἐνώπιον Κυρίου· οὐκ ἐν τῷ πνεύματι Κύριος. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα συσσεισμός· οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ Κύριος. Καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν πῦρ· οὐκ ἐν τῷ πυρὶ Κύριος. Καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὐρας λεπτῆς· καὶ ἐκεῖ Κύριος» (Γ' Βασ. ιθ' 11, 12).

Τὸ ἀνά χειρας βιβλίον σὲ μιὰ πρώτη ἀνάγνωσις μοιάζει νὰ μιλά γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος. Τὸ Ἅγιον Ὄρος σὲ μιὰ πρώτη ἐπίσκεψις μοιάζει νὰ μαρτυρεῖ γιὰ τὸν μοναχισμό. Καὶ στὸ παραπάνω χωρίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ «πνεῦμα», ὁ «συσσεισμός» καὶ τὸ «πῦρ» μοιάζουν νὰ ἀναγγέλουν τὸν Κύριο. Κι ὅμως· κανένα ἀπὸ τὰ παραπάνω φαινόμενα δὲν φανερώνει πλήρως τὰ πραγματικὰ

περιεχόμενα. Τό «πνεῦμα», ὁ «συσσεισμός» καὶ τό «πῦρ» δὲν ἀποκαλύπτουν Ἐκεῖνον – ἀπλὰ προπορεύονται τοῦ ἐρχομοῦ Του. Τὸ Ἅγιον Ὅρος δὲν μαρτυρεῖ γιὰ τὸν μοναχισμό, ἀλλὰ μέσα ἀπ’ αὐτὸν κηρύττει τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὸ ἀνά χειρὰς βιβλίου δὲν μιλά γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος, ἀλλὰ γιὰ τὴ «λεπτὴ αὔρα» ποὺ πνέει ἐκεῖ, καὶ γιὰ τὴ «φωνή» ποὺ ἀντηχεῖ καὶ μαρτυρεῖ τὸν Κύριο.

Τὰ ἔξι κείμενα τοῦ τόμου αὐτοῦ συνεπῶς, δὲν μιλοῦν γιὰ τὸ μοναχικὸ ἦθος, ἀλλὰ ἐξηγοῦν τὸ πῶς αὐτὸ τὸ ἦθος παραπέμπει στὸ ἦθος τοῦ Σταυροῦ. Τὸ παρὸν βιβλίο δὲν προσπαθεῖ νὰ σταθεῖ στὸ «πνεῦμα», τὸν «συσσεισμό» καὶ τὸ «πῦρ», ἀλλὰ νὰ παραπέμψει στὴ «φωνὴ αὔρας λεπτῆς» – δὲν ἐπιχειρεῖ νὰ προτρέψει τὸν ἀναγνώστη πρὸς τὸ Ὅρος, ἀλλὰ νὰ τὸν ὑποφιάσει γιὰ τὸ Ἅγιον... Γι’ αὐτὸ καὶ ἡ ἀξία του δὲν περιορίζεται στὴν περιγραφὴ ἐξωτερικῶν διαδρομῶν, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται στὴν ψηλάφηση λεπτῶν ἐσωτερικῶν κινήσεων – ἐκείνων τῶν κινήσεων ποὺ μᾶς ἀξιῶνουν νὰ ἀντικρίζουμε τὴν πνευματικὴ μας ζωὴ ὡς ὄρος ἅγιον πρὸς ἀνάβαση.

Καθεμία ἀπὸ τὶς τρεῖς ἐνότητες τοῦ βιβλίου ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κείμενα (ἄλλα ἐκφωνήθηκαν ὡς ὁμιλίες, ἀλλὰ ἀποτελοῦν ἀνέκδοτα κείμενα προσωπικῶν ἀναμνήσεων καὶ ἐκφράσεις μυστικοῦ διαλόγου τοῦ συγγραφέα ἐπισκόπου, κι ἄλλα

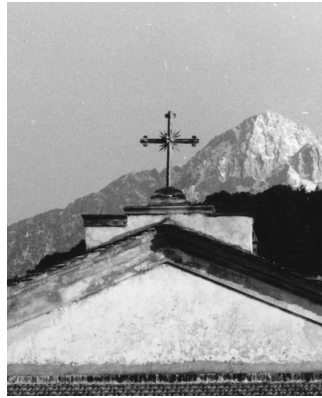
δημοσιεύτηκαν ὡς ἄρθρα). Ἡ πρώτη ἐνότητα («Ὅρος ἅγιον καὶ θεοβάδιστον») περιγράφει χαρακτηριστικὰ τῆς ἰδιαιτερότητας τοῦ ἀγιορείτικου ἠσυχασμοῦ, ἐπισημαίνοντας σημεῖα τῆς πνευματικῆς διαδρομῆς τοῦ ἐσώτερου ἑαυτοῦ. Ἡ δεύτερη («Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου») δίνει τὸν λόγο σὲ προσωπικὲς ἡμερολογιακὲς καταγραφὲς ποὺ στόχο ἔχουν, μέσα ἀπὸ τὴν περιγραφή τοῦ φυσικοῦ κάλλους τοῦ Ἁγίου Ὄρους, νὰ σκιαγραφήσουν τὴν πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς χάριτος καὶ νὰ ἐμπνεύσουν ἴσως τὸν πόθο τῆς. Ἡ τρίτη τέλος ἐνότητα («Πιανθήσεται τὰ ὄρη τῆς ἐρήμου») προβάλλει ὡς πρότυπο δύο χαρισματούχους ἀνθρώπους ποὺ ἀνέβηκαν ἔρημοι τὸ ὄρος τῆς ψυχῆς καὶ πόλισαν μὲ πλῆθος τὴν ἔρημο τοῦ Ὄρους.

Ὅλα τὰ κείμενα πλαισιώνονται διακριτικὰ ἀπὸ φωτογραφίες καλαίσθητες, ποὺ τραβήχτηκαν μέσα στὴν τελευταία εἰκοσαετία καὶ παραχωρήθηκαν μὲ εὐγένεια ἀπὸ τὸν Μ. Παντερῆ γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ παρόντος βιβλίου.

Δὲν ξέρω πότε ἐκφωνήθηκαν ὡς ὁμιλίαι τὰ κείμενα τοῦ τόμου αὐτοῦ· δὲν ξέρω ποῦ πρωτοδημοσιεύτηκαν ὡς ἄρθρα καὶ πόσοι τὰ διάβασαν. Αὐτὸ ποῦ ὡστόσο γνωρίζω εἶναι πὼς πάνω τους, καθρεφτίζουν ἀχνὰ κάτι ἀπὸ τὸν λόγο «τῆς ἐν

ἡμῖν ἐλπίδος» (Α΄ Πέτρ. γ΄ 15), καὶ ἐπαληθεύουν τὸν ἔλεγχον τῶν «οὐ βλεπομένων πραγμάτων» (Ἑβρ. ια΄ 1), χωρὶς νὰ ἀπεκδύουν αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπὸ τὸ μυστήριό τους. Αὐτὸ ἀναγνώρισαν οἱ ἐκδόσεις Ἐν πλῶ στα κείμενα τοῦ ἀνα χειῖρας τόμου καὶ γι' αὐτὸ ζήτησαν ἀπ' τὸν συγγραφέα τὴν ἄδεια τῆς ἐκδοσῆς τους. Εὐχαριστῶ θερμὰ τὸν Ἐπίσκοπο Νικόλαο γιὰ τὴ συναίνεσή του καὶ εἶμαι βέβαιος πὼς αὐτὴ μου ἢ εὐχαριστία θὰ ἐκπροσωπήσει καὶ τὸν καθένα ἀναγνώστη.

Β. Ἀργ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:
ὄρος ἅγιον
καὶ θεοβάδιστον

Ἅγιον Ὄρος : Ἐνας τόπος
μὲ οἰκουμενικὲς συντεταγμένες
καὶ οὐράνιο προσανατολισμὸ*

«Ἄβατον καὶ Θεοβάδιστον»

Ὅσο φηλότερα ἀνεβαίνει κανεῖς, ὅπως μᾶς λένε οἱ ἐπιστήμονες, τόσο ἡ βαρύτητα ἀδυνατίζει, τόσο λιγότερο αἰσθάνεται τὴν ἔλξη τῆς γῆς, τόσο χαλαρώνουν οἱ δεσμοὶ μαζί της, τόσο πιὸ εὐκόλα μπορεῖ νὰ ἀποχωρισθεῖ ἀπὸ τὴν ἀπαιτητικὴ καὶ διεκδικητικὴ παρουσία της, τόσο πιὸ ἀνάλαφρος γίνεται.

Ἀλλὰ καὶ τόσο πιὸ κοντὰ αἰσθάνεται πρὸς τὸν οὐρανὸ, ὁ ὁποῖος εἶναι μὲν ἀσαφής, ἀλλὰ εἶναι

---

* Ὁμιλία στὸ Συνέδριο «Ἄθως-Ρωσία, χιλιετία πνευματικῆς ἐνότητος», Μόσχα 1-4 Ὀκτωβρίου 2006.

τόσο ὑπαρκτός καὶ τόσο ποθητός! Ἄν καὶ λιγότερο ψηλαφητός, μοιάζει πιὸ ἀληθινὸς ἀπὸ τὴ γῆ. Ὅσο πιὸ ψηλὰ ἀνεβαίνει κανεὶς, τόσο ὁ ἀέρας καθαρίζει, ἢ ἀκοὴ ἐκλεπτύνεται, ὁ ὀρίζοντας διευρύνεται, ἢ σχέση μετὰ τὸ ἀληθινὸ ἐντείνεται. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πιὸ πειστικὴ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.

Τὸ Ἅγιον Ὅρος εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν τόπος στὴν Ὁρθοδοξία τοῦ ὁ μοναχισμοῦ γιὰ χίλια καὶ πλέον χρόνια βιοῦται στὴν πλέον ἀπόλυτη μορφή του. Μπορεῖ οἱ αἰῶνες νὰ προσθέτουν καὶ τό «κοσμικό» ἀποτύπωμά τους πάνω στὸ σῶμα του, μπορεῖ –καὶ εἶναι φυσικό– οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐκφράζουν καὶ ἐκεῖ τὰ ἐλαττώματα ἢ ἀκόμη καὶ τὰ πάθη τους, μπορεῖ καὶ ὁ σημερινὸς «πολιτισμὸς» νὰ ἔχει κάνει τὴ ζημιὰ του· ὅμως τὸ Ὅρος διατηρεῖ κατὰ ἕναν ἀνεξήγητο μυστικὸ τρόπο τὸ εὐλογημένο ἦθος του, τὶς συνεχεῖς καὶ μοναδικές ἀποδείξεις τῆς χάριτός του, τὴν σπάνια καὶ ιδιότυπη πνευματικὴ δύναμή του, τὴν ὀλοζώντανη σχέση του μετὰ τὸν «τόπο» τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν «καιρὸ» τοῦ Κυρίου. Τὸ φρόνημά του δὲν κινδυνεύει ἀπὸ τὶς λάθος ἐπιλογές, δὲν καταστρέφεται ἀπὸ τὸν κακὸ ἐκσυγχρονισμό, δὲν φθείρεται ἀπὸ τὶς ἐποχές καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους – τοὺς ὅποιους ἀνθρώπους. Βλέπεις ἐλαττώματα καὶ δὲν σκανδαλίζεσαι. Γίνεσαι μάρτυρας λαθῶν – ἴσως καὶ μεγάλων– καὶ δὲν χάνεις τὴν ἐλπίδα

σου. Ἡ ἀλήθεια του ἀντέχει. Τὸ Ὅρος εἶναι τὸ πιὸ ἀληθινὸ ὄρος ποὺ ὑπάρχει. Στὴ νοητὴ κορυφὴ του αἰσθάνεσαι τὴν ἀπουσία κάθε γήινου, κάθε τοπικοῦ, κάθε χρονικοῦ. Ζεῖς τὸν οὐρανὸ ὅπως τὸν περιγράφει ἡ Ἁγία Γραφή, τὴν οἰκουμένη ὅπως τὴν ζεῖ ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, τὴν αἰωνιότητα ὅπως τὴν διατυπώνει ἡ θεολογία.

Μοιάζει μὲ βράχο ποὺ τὰ κύματα τῶν πολιτικῶν ἐπιρροῶν, τῶν ἀνθρώπινων χαρισμάτων ἢ ἐλαττωμάτων, τῆς ἀλόγιστης χρήσης τῆς τεχνολογίας, τοῦ τουρισμοῦ, τῶν ἐνδομοναχικῶν διενέξεων, ἀντιζηλιῶν, ἀκόμη καὶ ἐμπαθειῶν, τῶν τοπικιστικῶν ἀντιλήψεων, τῶν πάσης φύσεως ἐχθρῶν, τὸ μόνο ποὺ καταφέρνουν εἶναι εἴτε πρὸς καιρὸν νὰ τὸν σκεπάζουν εἴτε ἀπλὰ νὰ γλείφουν τὴν ἐξωτερικὴ του ἐπιφάνεια ἀφήνοντας τὸ περιεχόμενό του κυριολεκτικὰ ἀνέπαφο.

Κάτι ὑπάρχει ποὺ πραγματικὰ τὸ προφυλάσσει. Ἴσως νὰ εἶναι ἡ μοναχικὴ πολυμορφία του, ἴσως ἡ διαχρονικὴ ἀντοχὴ του, ἴσως ἡ φυσικότητα τῆς μοναχικῆς ἔκφρασής του, ἴσως οἱ θησαυροί, τὰ κειμήλια καὶ ἡ αἴγλη του, ἴσως τὸ «ἄβατο» καὶ τὸ «αὐτοδιοίκητό» του, ἴσως ὁ οἰκουμενικὸς χαρακτήρας του, σίγουρα ἡ Θεομητορικὴ σκέπη καὶ προστασία του, καὶ φυσικὰ ἡ εἰδικὴ χάρις του. Τὸ Βυζάντιο, παρὰ τὴ θεοκρατικότητά του, ὕστερα